מי קאמר במשנתינו [א]כל מקום ששנה קאמר אמר רב [ב]זעירא אמר רב חננאל אמר רב קרע הבא [א]בשני שיטין יתפור בשלש אל יתפור א"ל רבה זוטי לרב אשי הכי אמר רבי ירמיה מדיפתי משמיה דרבא הא דאמרינן בשלש אל יתפור לא אמרן אלא בעתיקתא אבל [ב]חדתתא לית לן בה ולא עתיקתא עתיקתא ממש ולא חדתתא חדתתא ממש אלא [ג]הא דלא אפיצן הא [ד]דאפיצן וה"מ [ה]בגידין אבל בגרדין לא בעי רב יהודה בר אבא בין דף לדף בין שיטה לשיטה מאי [ו]תיקו אמר ר' זעירי אמר רב חננאל אמר רב מזוזה שכתבה שתים שתים כשרה איבעיא להו שתים ושלש ואחת מהו אמר רב נחמן בר יצחק כל שכן שעשאה כשירה מיתיבי [ג]עשאה כשירה או שירה כמותה פסולה כי תניא ההיא [ז]בס"ת אתמר נמי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן [ח]מזוזה שעשאה שתים ושלש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה כקובה ובלבד שלא יעשנה כזנב אמר רב חסדא [ט]על הארץ בשיטה אחרונה א"ד בסוף שיטה ואיכא דאמרי [ב]בתחלת שיטה מ"ד בסוף שיטה [י]כגבוה שמים על הארץ ומ"ד בתחילת שיטה כי היכי דמרחקא שמים מארץ א"ר חלבו חזינא ליה לרב הונא [כ]דכריך לה מאחד כלפי שמע ועושה פרשיותיה [ד] [ל]סתומות מיתיבי אמר רשב"א ר"מ היה כותבה על דוכסוסטוס כמין דף

ועושה

מי קאמר במשנתינו. דמשמע משנה ולא ברייתא: **קרע הבא בשני שיטין.** אם נתקרע גליון של ספר תורה ונכנס הקרע בשני שיטין בתוך הכתב יתפור: **בשלש אל יתפור.** אלא יסלק את היריעה: **עתיקא.** קלף ישן מיגניא קריעה: **אפילן.** הוי שחור כעתיקא. אפילן מתוקן הקלף בעפצין שקורין גל"ש: **והני מילי.** דתופר: **בגידין.** ב) יתפור אבל לא בגרדים פינדי"ש בלע"ז: **בין דף לדף.** אם נקרע עד כנגד הכתב שאילו היה בכתב היה יותר מג' שיטין: **ובין שיטה לשיטה.** אם נקרע יתפור או לא יתפור: **שתים שתים.** שיטות קצרות שיטה שיטה בת שתי תיבות: **שתים (א).** כזו וג' כזו וא' כזו מהו: **כל שכן.** דכשרה שעשאה כשירה דאז ישיר משה שיטה אחת ארוכה ושיטה אחת קצרה שאין ממלא כל השיטה: **או שירה כמותה.** שכתב השירה כשאר ג) התיבות אריח על גבי אריח: **שתים שלש ואחת.** היינו כשירה ד): **שלא יעשנה כקובה.** כזה ה) ___ כאהל רחב מלמטה וקצר מלמעלה דהיינו אחת שתים שלש: **וכזנב.** שלש שתים ואחת כזה ו): ___ **על הארץ בשיטה אחרונה.** כלומר אין בשיטה אחרונה אלא שתי תיבות הללו: **בסוף שיטה.** היו מתחילין לשיטה אחרונה כזה ז): ___ **בתחלת שיטה.** היו מתחילין לשיטה אחרונה כזה ח): ___ **מ"ד בסוף שיטה.** כדי שיהו שמים על הארץ דמשמע כדכתיב כי כגבוה שמים על הארץ כן יאריך ימיכם: **ומ"ד בתחלת שיטה.** כלומר בעי ארחוקי ארץ משמים דהכי משמע כי היכי דמרחקא שמים מארץ כן יאריכו ימיכם: **דכריך לה מאחד כלפי שמע.** לאחר שנכתבה כופלה מצד שמאל לצד ימין כשהניחה בדלת והיינו מאחד כלפי שמע שראש השורה שמע ישראל וסופה יי' אחד והתחיל לכופלה מאחד וקיפל וכא עד שמע ט): **דוכסוסטוס.** קלף י) שלא נקלף: **כמין דף.** כמין עמוד שבספרים ארוכה וקצרה:

אמרתי

מי קאמר במשנתינו כו'. כי האי גוונא דייק בפ' בתרא דכתובות (דף קט.) גבי כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון ותימה דבפ' כירה (שבת דף לט:) גבי כל מקום שאתה מוצא שנים חולקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע חוץ מקולי מטלניות וקא פריך לימא ה"מ במתניתין אבל בברייתא לא ויש לומר כיון דאמר חוץ מקולי מטלניות שהיא משנה הוי כאילו פירש במשנתינו ד) ומיהו קשה בהאי כללות דבפ' מי שהוציאוהו (עירובין מו:) דקאמר רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי אמרי' ה) סד"א הני מילי במתני' אבל בברייתא לא אע"ג דלא קאמר במשנתינו ושמא שאני התם דלא קאמר כל מקום. מ"ר: **הא** דאפיצן הא דלא אפיצן. משמע דס"ת כשר בלא אפיצן והקשה ר"ת מהא דאמרי' פרק המוציא יין (שבת דף עט: ושם) גבי ס"ת על הגויל ועל הדוכסוסטוס כשירה משמע אבל דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ לא ו) (מיקרי ספר) ובפ' שני דסוטה (דף יז.) אמרי' אין כותבין פרשת סוטה לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדפתרא אלא על המגילה שנא' בספר וכ"ש ס"ת דנקרא ספר טפי ז) כדאמרי' במס' סופרים אין כותבין לא על הנייר ולא על הדפתרא ומיהו מחוק לא גרס דהא בפרק המוציא יין (שבת דף עט:) קתני על הנייר ועל המטלית פסולה ולא קתני מחוק ועוד קשה היאך אנו כותבין ס"ת על הקלפים שלנו הא אינם מעופצין וכן גיטין שאנו כותבין בקלפין שלנו ובפ' ח) [שני] דגטין (דף יט.) משמע דווקא בדאפיצן כותבין אבל לא אפיצן לא דיכול להזדייף ומפרש ר"ת דתיקון שלנו חשיב כאפיצן תדע דהא קמן דאין יכול להזדייף והא דמשמע בגיטין בדלא אפיצן יכול להזדייף היינו בקלפים שלהם שהיו עושים בהם תיקון של עיפוץ דקודם עיפוץ יכול להזדייף ונקרא דיפתרא ופסול ותדע שגם בימיהם כותבין שטרות בקלף שאינו מעופץ כדאמרי' בפ' שני דגיטין (שם) כתבו במי טריא ועפצא כשר ומוקי לה בדלא אפיצן ומיהו איכא לאוקומי בנייר של עשבים דלא מיתקני ליה בעפצים כמו שפי' שם בקונטרס גבי חיישינן שמא במי מילין כתבו א"נ בעדי מסירה ורבי אלעזר. מ"ר: **עשאה** כשירה. מכאן משמע הא דתניא בפ' הבונה (שבת דף קג:) כתבה כשירה או שכתב השירה כיוצא בה או שכתב שלא בדיו או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו בס"ת איירי דהא מוקמינא לה הכא בס"ת ותימה דבפ' כל כתבי (שבת דף קטו:) במתניתו תניא אין בין ספרים למגילה אלא שספרים נכתבין בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו ותירץ הרב רבי יוסף דההיא דכל כתבי בשאר ספרים דלאו ס"ת ואכתי קשה דבפ"ק דמגילה (דף ח:) תניא מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו ומוקי לה רב אשי בשאר ספרים ור' יהודה היא אלמא שאר ספרים בעי דיו ולא אשכחן דפליגי עליה דרבי יהודה אלא לגבי הא דשרי בכל לשון אבל בדיו לא אשכחן דפליגי ונראה לפרש דההיא דכל כתבי לענין להציל מפני הדליקה דווקא איירי ולא לענין לקרות בהם ולפי שיש בהן אזכרות מצילין אותן אע"פ שלא נכתבו כהלכתן אבל מגילה עד שתהא כתובה כהלכתה תדע דבעיא דריש גלותא התם לענין הצלה אבל הא לא מיבעיא ליה אם ניתנו ליקרות בהם או לא ומ"ת תיקשי ט) הך ברייתא לרב הונא דאמר בריש גמרא דכל כתבי (שבת דף קטו.) היו כתובין תרגום ובכל לשון אין מצילין למ"ד אין ניתנין לקרות בהן ויש לומר דהאמר התם תנאי היא: **שלא** יעשנה כזנב. כעין שפירש בקונטרס כאן יש לפרש הא דאמר בבבא בתרא (דף יד.) גבי כרס שתים כנגד שתים ואחד יוצא זנב שאחד בשורות שתים ולא כנגד אויר שבין שתי השורות שתים שתים. מ"ר: **ועושה** פרשיותיה סתומות. קצת קשה דנקט לשון רבים ואין שם כי אם פרשה אחת ושמא משום על הארץ דבסוף שיטה אע"פ שאין כתוב כלום י) אח"כ. מ"ר: **רבי** שמעון בן אלעזר אומר ר"מ היה כותבה על הדוכסוסטוס. משמע דתלמידו של ר"מ היה שאמר דברים הרבה משמו בשאר מקומות כדאשכחן נמי לעיל (ל:) דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על כ) הנייר ולא על המחק וכן בפ"ק דקדושין (דף כד.) ל) גמרא ובלבד שיהא הכסף משל אחרים דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אשה פודה מעשר שני בלא חומש ותימה דבפ' המוציא יין (שבת דף עט:) כתוב בכל הספרים אמר רבי שמעון מאיר היה כותבה על הקלף מ) מפני שהיתה משתמרת משמע שהיה חבירו דקאמר מאיר ולא קאמר ר"מ ושמא טעות סופר יש בכל הספרים ואי הוה אמרי' דתרי רשב"א הוו ניחא ומיתרצא בהכי פירכא אחריתי דהכא קתני אדוכסוסטוס והתם תני אקלף והיה נראה לומר דתרי תנאי אליבא דר"מ אבל אי אפשר לומר כן דבפ' מרובה (ב"ק דף עט:) גבי מכרה חוץ מגיזותיה משני תרי תנאי אליבא דרשב"א ולא משני דתרי הוו ומיהו יש לדחוק משום דהנהו דאיפלגי עליה בחדא איפלגי עליה באידך ברייתא ויש לתרץ דעל הדוכסוסטוס דקתני הכא היינו אף הדוכסוסטוס כדמפרשינן נמי אף פתוחות וכ"ש נמי אקלף דמשתמר ולפי מה שר"ל בסמוך דוכסוסטוס דווקא ולא קלף הוי תימה דלמר דוכסוסטוס עדיף למזוזה ולמר קלף עדיף. מ"ר:

ועושה

קלב א ב ג ד ה מיי' פ"ט מהל' תפילין וס"ת הלכה טו טוש"ע י"ד סימן רפ סעיף ה:

קלג ו מיי' שם פ"ז הל' יא טוש"ע י"ד סי' ערה סעיף ג:

קלד ז מיי' פ"ה מהל' תפילין וס"ת הל' ה [סמג עשין כב] טוש"ע י"ד סי' רפח סעי' ט:

קלה ח ט מיי' שם הל"ה טוש"ע שם סעי' י:

קלו י מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' יא:

קלז כ מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' יג:

שיטה מקובצת

א) פרשיותיו סתומות: ב) תיבת יתפור נמחק: ג) כשאר כתיבות: ד) כשירה כזה

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך

ה) כזה

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך

ו) כזה

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך

ז) כזה

לתת להם כימי השמים על הארץ

ח) כזה

לתת להם כימי השמים על הארץ

ט) שמע הסיד ומהד"ר סתומה היינו שמניח ריוח באמצע ויש כתב משני צדדין אי נמי מניח חלק בראש השיטה: י) קלף שהוא נקלף:

א) [ברכות יט. וש"נ], ב) [כפ"י ופיר'], ג) [שבת קג:], ד) [וע"ע תוס' שבת מ. ד"ה דילמא], ה) [שם מז:], ו) לא נכפ' שני', ז) נ"ק, ח) ועוד דאמרינן במסכת סו' נ"ק, ט) נ"ק, י) פ"א אומר קך ועיין נ"ק שמקרים נגרסת אח"כ, כ) [הנהר], ל) נ"א גבי ונלבד כו' נ"ק, מ) נ"י נ"ק שמפי שמשמרת ומוחק תיבת שמינה.

תורה אור השלם

1. כי כגבה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו: תהלים קג יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שתים ושלש כו' ר"ל ב' כוו וג' כוו:

גליון הש"ס

גמ' הא דלא אפיצן. בהרי"ף הגי' הא דאפיצן הא דלא אפיצן:

לעזי רש"י

גל"ש [גאליש]. עפצים (גידולים טפיליים בעלה האלון).

פינדי"ש [פינדייש]. ציצית (הסבעיות של הבגד).

מוסף רש"י

עשאה כשירה. כתבה לס"ת כדלונן אריח ולבינה (שבת קג:).